Cod. Menebr. I no. 115 Cyprian. n. 76.

Inhalt: Heinrich Herzog Preußen,
gibt mit Graf Hoffkirchen.
Fragment.

No 115

Fechtbuch — Ruprecht der Jüngere von Pfalz.
Harleß Katal. III p. 158 (Ruprecht)
Palatgeber Gamelin Catalog p. 43. Num. 43
saec. XIV.

Das Turnierbuch mit alten Vorlagen zieht
die in einem Französe Codex (Cod. Pal. Germ.)
Ministeriales aufgebrachte Bilder genau gleich gestaltet.
Literatur The New Palaeograph. Society Pl. 141.

Wohl auf Herz Friedrich
Wilhelms des Großen Oberceremonial
Cod. Borussicus Pomeranus V. 1. fol. 13a

THE ARMOURIES H.M. TOWER OF LONDON
I-33
© Royal Armouries

Henrici a Gunterrodt
de veris principiis artis dimicatoriae tractatus
brevis. Witebergae, excud. Matth. Welack. Anno
M.D.LXXIX. (4°)

f: 22.

// — De veris igitur principiis artis dim. aliquid commemorare constitui, quod eo melius & facilius, ut spero, facere potero, quoniam et librum vetustissimum compositum a Monachis nobilibus
Fuisti enim multi clarissimi Imperatores et duces belli vita fere peracta, vere in monasteria abdere solent, ubi in otio saepius recordantur praeliorum, quibus praefuerunt & quando victi sunt, cur ratio quomodo praevenire potuerint considerant, posteritati deinde scriptis consulere possunt: ita et nobiles quondam, qui plerung erant fortes et peritissimi tam in pedestri quam equestri pugna, tandem veterani et (f. 23) emeriti ~~factis~~ vitam monasticam elegerunt, propter consuetum autem laborem in otio vivere non potuerunt, sed ad valetudinem suandam certis horis haec exercitia habuerunt, tandem certum fundamentum inuenisse eos mirum non est) describendum et depingendū natus sum, a Johanne Herwarto Hertipolensi, Tonario & gladiatore celebrato (cum quo magna ~~mihi~~ familiaritas mihi intercessit), per id tempus Principio Illustrissimi Friderici Wilhelmi ducis Saxoniae tanista, Qui illum in monasterio Franconiae, cum militem ageret sub Marchione Alberto se reperisse mihi retulit.

f. 25:

// — Plerung (enim) dimico accipitur pro pugno, quod proprie fit re & quia Monachi probatissimi huius artis scriptores ita nominant, qui eam sic definiunt

Dimicatio est diuisarum plagarum ordinatio.

© Royal Armouries

§. 32:

„— Ex his autem solidissimum fundamentum deducitur & totus fere nucleus artis in hoc consistit Laus der Fechtung der Klinge in Kürtze & schnüpfig

§. 33:

„— Ex diametris docentur plagae vehementiores, quas etiam monachi simul protectiones, sive, vt ipsi vocant, custodias (quibus generaliter omnes dimicatores, imo omnes homines tenentes gladium in manibus, etiam ignorantes artem dimicatoriam, necessario vtantur) esse volunt: De quibus quoq; hos composuerunt versiculos:

Septem custodiae sunt: sub brachio incipiendae,
Dextraliq; humero datur altera, terna ministro,
Da capiti quartam, dextro da latere Lric. quintam,
Pectore Lric. da sextam, postremaq; vit tibi Langort.
Hae septem partes secundum per generales
Tres quae praecedunt, reliquae tantum fugientes.

Offenbar gehen diese Stellen auf den Codex membr. No 115. der Herz. Bibliothek zu Gotha, in welchem sich auf der Kanzel Hermanns (aus Würtzburg) findet. —

Heidelberg 2. August 1860. K. Marx aus Darmstadt,
Lehrer am Lyceum & der Höh. Bürgerschule & Universitäts-Turnlehrer.

Die Worte von Hermanns a Quarbrant, wonach über den lateinischen Text Verweisen finden, sind auch in Codex Gothanus Membr. I No 115 enthalten.

© Royal Armouries

Non audet fugiens plus tentare quod audet
Effrenis monarchus plenagis bis annis

Ded quod totus nucleus dvi
Dmicatorie obsistit milla vlima
custodia que nuncupatur langort
pretes oms actus custodiar sine gladij de
mittent in eū .s. finem ymt a n mlis.
Vnde magis ofida pam si gdiā pmā

Tres sūt q precint relqs et figunt
y ee septem pre ducuntur p gnales
Oppositum dcrus medīq tem luegerus.

© Royal Armouries

Secundum hoc dicitur prima custodia videlz sub. … Custodia prima vocatur ista
obsessio vo halbschilt. Et dicitur sa … no discipulo q[uo]d … v. Contra primum halpschilt longorum sem-
sub boch in ducat aliq[ua] plagam q[uo]d … bat de albericleben.
p[re]dictiones q[uo]d p[ri]mo dicebat. Contra istum … mbracem capiat ut
p[ri]mo dictum. Et obsessio mendo p[ro]t ei m vade … cuiz. si obmittit quod
tenet. vt m[agi]st[e]r septum z.

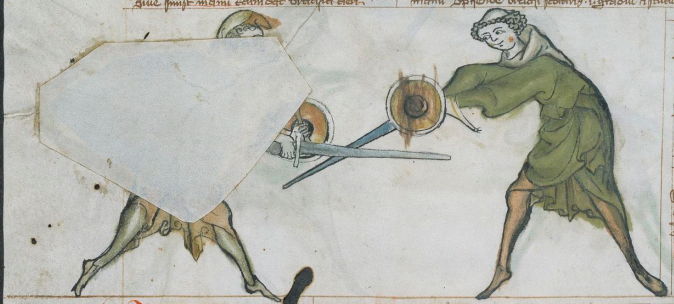
Dum duxit halpschult cedit sub gradu q[uo]d sequitur
si gradus ut capit. s. sit e slachslach.
si vehiget cedit ista sine e schilslach.

Secundum q[uo]d … aqui vocat supinus duxit p[ro]
gram post … sine schilslach si z gnahs. si
aut us docet discipulo sacerdotis et vehiget a cedat.

Nota q[uo]d prima custodia vndschiz sb brach pe obsidet … se ista. vo vndek q[uo]d obsidens
ad istam custodia pe rejecit prima custodiam obsidet mehild et reget custodia prima. e
possit obsidet pe obstione quadam. que q[uo]d ammo gaudet ad pestione si vo halpschilt
differt in m co q[uo]d gladius sb brach quedit sinistr[um] latus q[uo]d manu regit sinistru
latus dextr[um] manu rejecit gladi[um]

© Royal Armouries

Notandum q̄ scolaris ... as hoc ut scripsit ... ut ... q̄ ... hic ... hic sunt ... post ... ostendam ... Ostendam ... quod scolaris ... aliud ... sinistr ... Sed ... scolaris ... ostendam ... Hic ... hic ... Hic ... sinistram ... hic ... sinistram ...

Hec quod sup̄ dictum ... exemplificatur hic ...

© Royal Armouries

© Royal Armouries

Hic fic ictigat& expect scotand&
ponit alia de quib; supb dem; vsq; ms ad mutuam gladij.

Hic egit scotand bono animo quomodo possit re
sistere hinc et q; sciendu q; in pugnis ict se het ve
rit& debz duci stricti sicut gnalit in libro ostende
tur q̃nus n sint ymagines dehoc.

Hic dandu q; sacdos mutue gladios
hinc quid fiat ms q; nunc vo cit
superior deinde seorsum ducat gladi
post cap- adiuvatu sui quod nuncupa
mictam de q; dictu est sepius gladij
et sciat scotticis. vm di. Alaric fit
mutuam gnalis n in scotiam.

© Royal Armouries

© Royal Armouries

© Royal Armouries

Hic defendit pedes qo supius
sicut scolaris

Hic resumitur prima custos
sz omitt que requiritur hic
hoc modum excepta sola
obmissione hgladij qm scolaris obmittit.

© Royal Armouries

Hec obmisit scotland quod no. figatur
[illegible] sed deb mittit a n̄ merito q
[illegible] regens custodiam obmittit quod
sun̄ z facit obsessor statum debz mitte
[illegible]

Obsessio vt supra
[illegible]

© Royal Armouries

Qvenus scolaris obsidet scolarem hic vo scolaris ducit eundo.
Hu dictum que dixit scolaris si obsidentis pulz z mire si scolarem
obmictit ut mos. pcea ducit si nolit recipiat ctps op pe

Ex hijs supiolz scolaris met
ut sup dixi ducit ergo ctp.

© Royal Armouries

© Board of Trustees of the Armouries

Johannes Herbart von Ahrzburck.

© Board of Trustees of the Armouries

© Board of Trustees of the Armouries

© Royal Armouries

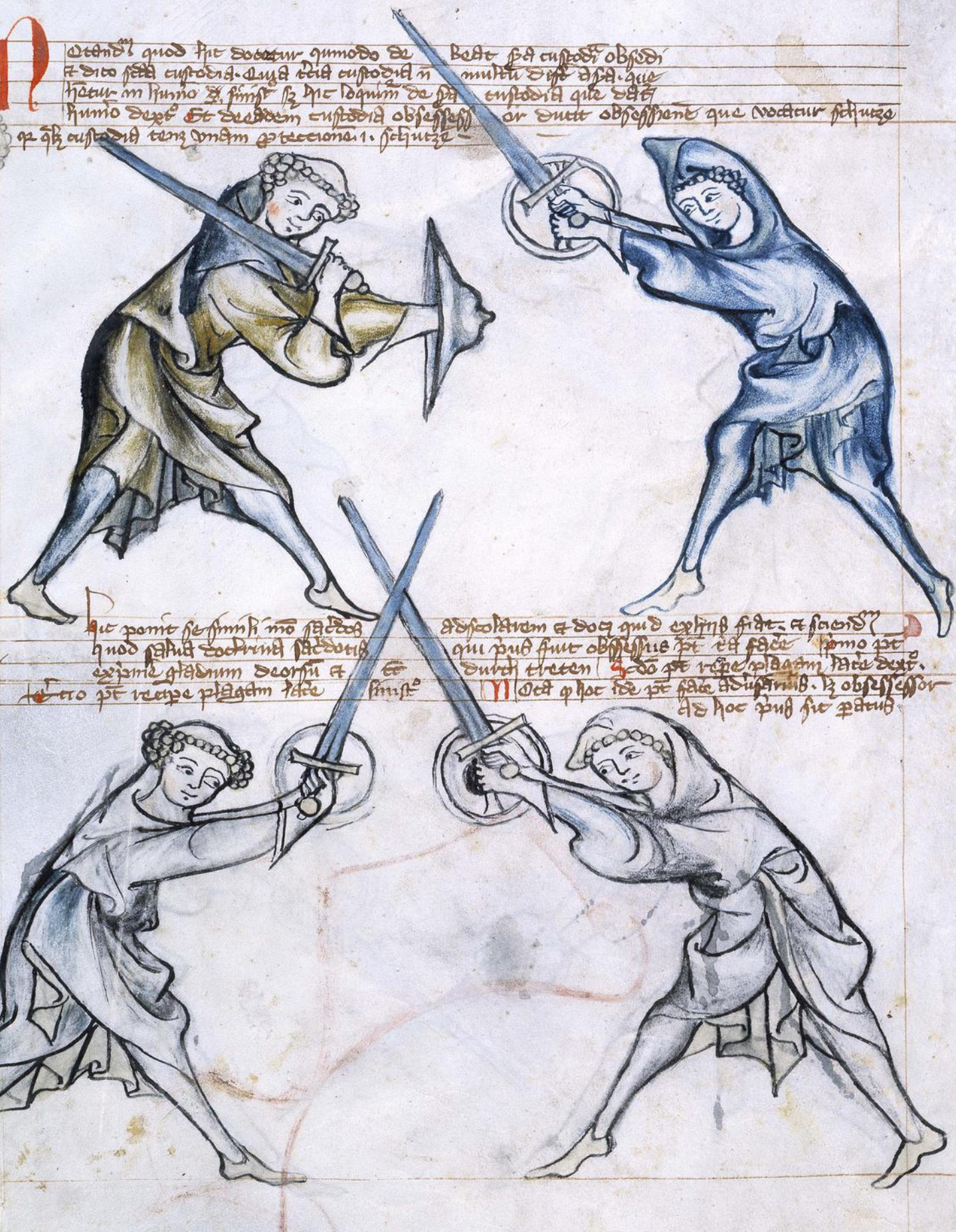
Custodia prima resumit hic et obsidet cum prima positione vide[licet] halpschilt a hebin omia porta.

2 Dum ducitur halpschilt ad pugnam ab feuer.

Attendū quod hic docetur quomodo de
& dico sēd custodiā. Quia dēd custodiā n
hēatur in hunno .x. finist sz hic loquim de sā
hunno dexte Et deinden custodiā obsessi
q̄ ēt custodiā tenz ynēm p̄tectionā .i. sēcutz

bedit sēd custodi obsedi
multū differt dsā. que
custodiā qui dēt
or duett obsessane que nocteur sēcutza

hic ponit se finist mo facedo
quod sēcutā doctrinā sācdotis
exāmā gladium deorsū &
dexto pt recipe plagem dexte

absolutionem & doq̄ quid exinde fiat. & secundo
qui pub fuit obsessus pt ēt face primo pt
durch treten 3 do pt recipe plagem dexte.
Dicit q̄ hoc ide pt face ad finist. Et obsessor
ad hoc pub hic patuit

© Royal Armouries

Hic scolaris misit me
cepisse pugnā cū simsim
dolosū suū inimicū. Com-
mandauit quidā ducibus pugnas su-
as dare. Ille dixit se nō posse dare
pugnā sine licencia ducis. Quia
si aliquis alicui pugnā dederit
sine licencia ducis. Et ille
dux ait. Nō dabis pugnā
sine licencia mea. Et
ille dixit se nō posse
dare pugnā sine
licencia ducis.

Hō quidā dixit hic dicit simsim duci. q̄ ei scolaris ille cepit pugnā cū
suo inimico. gladio scolaris ligatus comite ut fieret exemplū. Et quidā dixit
si diligēt misteria poteis edocere. Et cetera.

© Royal Armouries

Hic finalis obmittit omnes actus etiam ligandi et
relighandi. et ipsum explicit finem scolarium ut possint ad
exercitandum. scolarios ad studendum circa huiusmodi
actus qui potuit hic in explicit

Eadem custodia sed vulgarius. et illa qui appellat halpschilt.

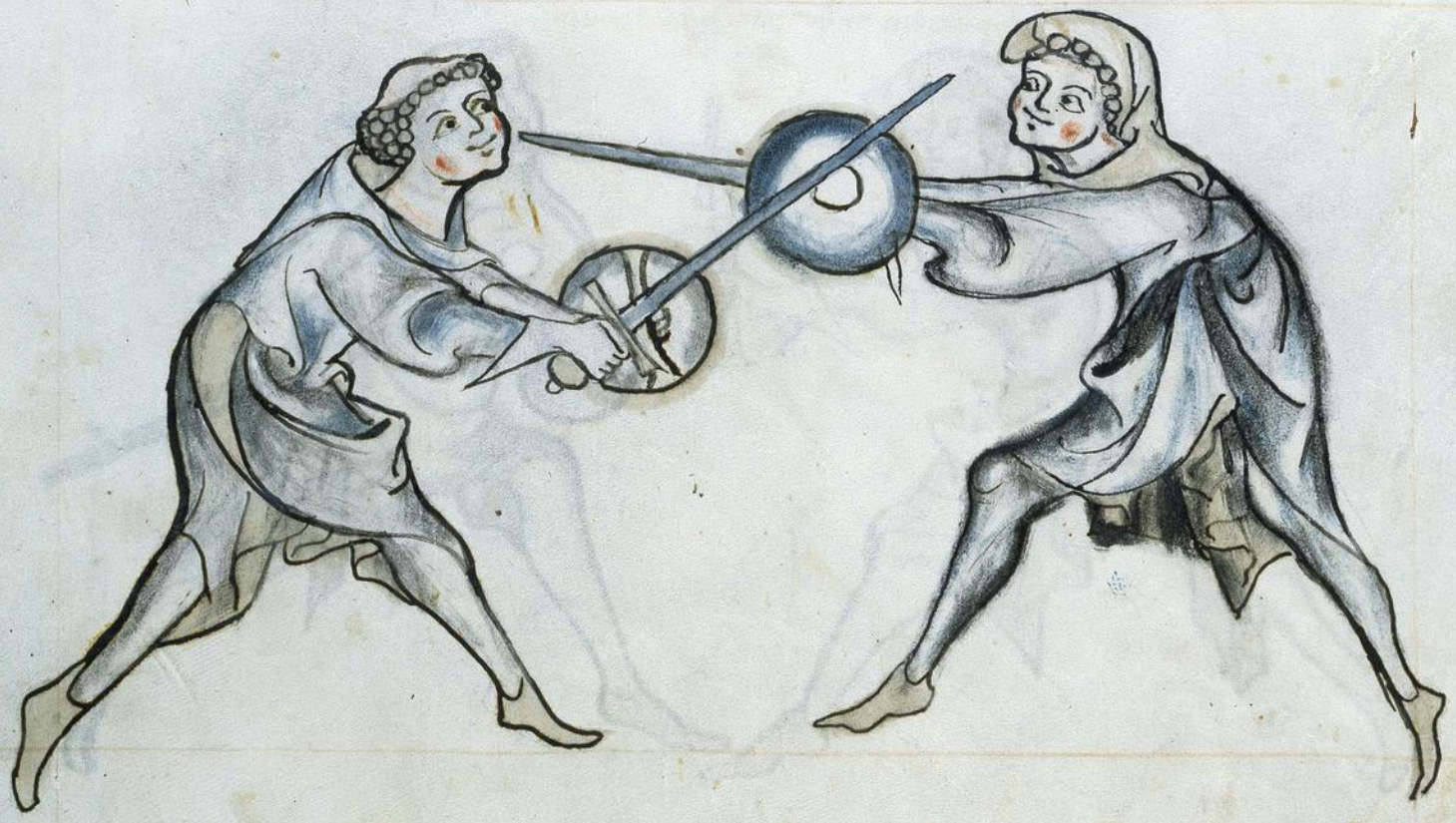

© Board of Trustees of the Armouries

Nota q̃ multi gñales dimicatores reduciũt istã obsessõe hic posita qui arbitrãt si posse separari com scuto
z gladio mediante plaga illa q̃ ducit hic q̃ scutus t̃. q̃ obsessor nõ sciat mortẽ aliquẽ p̃ quem
possit perimi sz illa sic ducta depicta t̃ in exemplum omnibz volentibz uti obsidionibz.

Hic vñ ait placidos esse tractatus ducendi plagã superiorẽ hoc modo scilicet vitã scuti q̃ gladii mouendo
cum gladio ut hic q̃ ibi ens aduersarius plagã ducẽ nequit ad effectum.

© Royal Armouries

Hic nostri duces assodia primam
ut patet ista p exemplum.

Post quas subiecit quomodo scalda miserer faciebat & deinde p[ro]p[ri]a
corpora lanceis obviantes omnes suas expensas mp[ro]pio sc[ol]are. q[uo]d siquis
sine vulnere sancti n[ost]ri gladium nec asp[ic]eret. i. paulo plus reputabo
plagam de sic pars p[ro]mulgaret.

© Royal Armouries

Hic incipit custodia q̄ p̄ scalare obsessa t̄ ore hic.
cum obsessor⁹ sunt ex ligatio, dico ligato q̄ sibi
superior⁹ no aliū vt̄ mis⁹ exemplo.

Tic ligat gladiū q̄ inclinet, evadit q̄ quod
gladius ligat q̄m, gladio adversarij occupatet in dap
nū sibi reddidaret.

© Royal Armouries

Hic duo bacuos clientulus suus q̃ duat obsessione
a duo cū mīre si obmittut ligaturas.

Fact assotiata cum militia in humo simile. Et fact obsessio que vocat halpschilt vt sup.

© Royal Armouries

Nota quod omnis actus custodie sume
vadit subtus. sine hic usque ad
dextrum dignum cruas.

© Royal Armouries

Hic resumit cadd̃ clā aistodū
aūs obsessū cū l'angort p̄ oīs
ducit gladiū dimicatōēs aūs obsessoris ōrīa se duc ligat ēdē p̄ma dimicatōis sūp
gladiū. p̄ clipeū in sinistris.

© Royal Armouries

Ligans ligata ⁊ tibi sinistrata.
Ligat̃ sup̃ ad pect̃ ⁊ dextra pect̃.

Postea dextrata dextra ad sinistra hic de-
mat de qua ad obsessio cit hastat hilt ⁊ ora
pus hasta mucro hic usq; ad prima sig cab.

© Royal Armouries

Hic ꝓ stando resistit quīta custodia qui custodie ꝓte
obsesso custodia ꝑma. ⁊ hoc m exēplū huiꝰ boo
rum ut hic ꝓtet ꝓ exemplum.

Postq̄ stando sic supius obsedit
ꝓte obsedet cū ⁊ hoc sb brach.
ista tangit m ꝑma custodia cuiꝰ
signū cras.

Stando sic iterū
ꝺ rotundū ꝓ ꝑma
sb brach. ⁊ sic ad

© Royal Armouries

© Royal Armouries.

Dꝛe reſumit cuſtodia ꝑma vocat̃ ſ̃brach. cuius obſeſſio eſt longior. t̃ꝛ gn̄alis a modica valꝫ ſ̃ nō q̄ regꝫ cuſtodia ꝛect̃ facit̃. Cmo ꝑt ligat̃ t̃ dext̃ ſup gladiu ꝛo ꝑt ligat̃ t̃ ſiniſt̃ ſ̃ gladio. Cuo ꝑt ꝓſcindit̃ gladiu mathu uel mſtꝛa ꝑ exẽplo ꝗdã.

© Royal Armouries

© Board of Trustees of the Armouries

Hic dicendus quat septimam custodiam
dicendo que dicat de quarta custodia.

que dicatur pectoris. & nō q̄ ponat illa gyrando est
usq; ad gyrum signum cruris.

Hic dicendus de ista custodia
quinta custodia

scilicet ta dextra dicat figuram. que figura dicatur
est intendo

Hic postans p̄ rectigrad̄m resistit & defendit stocadam illam figuram [illegible]
[illegible] exemplo p̄ xpm scam

Post̄ dextra & dominus aisto- dis supradas Hic datur de septima custodia que
ru capit langort . & notand̄ q̄ quatuor sūt ligaturas que respiciunt illam custodiam videl
dic ligum & dext̄ ptē . reliqua vo dic de sinistra ptē . & hoc mutat̄ hic p̄ dō ligaturā . s.
sup gladiū q̄ latus totā custodiā sūma usq; ad q̄rtum exemplū ubi rumpit gladiū ad
am .

© Royal Armouries

Nerabsit q̄ prelatus pena in exemplo t̄ monita predecessi fecit figuram
sibi gladium sacerdotis. hic gladios assimilat ergendo gladium z scutu ppe
precedm capicio

Hic prelatus recepit ultionem z ecclo plagam infert sacerdoti

© Royal Armouries

© Board of Trustees of the Armouries

© Royal Armouries

© Royal Armouries

Nota q̄ ſic ē aliꝗ cuſtodia vnde{z} ſuperior l'an
ſcolarubꝫ ī ꝯcepit intendo ſcolare ſcm ducꝫ
patet ſic p̄ exemplum.

gort que ducat ſic p̄ſtando ſuꝰ
illi ꝺ ſcm vnde{z} ponendo ſe ad eū ꝙ

Hic blacdus relinqt aſſe
huatuor ligſtcubꝫ vnde{z}
dictis.

dendo atq; ꝺ ſtando
ſup gladiū m dyctoꝝ q̄ hēs ſuꝑius tocꝫ ī alijs ſuꝑꝫ

ſcolarī ī cit ima ligſtca de illis

© Royal Armouries

Hic ducat quedā cū[m] gladiis q̄ micant[e] vndiq[ue] gut[ta]e ꝓ[ro]deūt. Et sal[u]tāt[es] ꝛ[e]gē
ꝛ[e]gnādo & ꝓcedēdo sicut[um] vt patet hic ꝑ ymagines.

Postq[uam] sodales posuit gladiū suū sup[er] humū & accepit gladiū & clipeū & hastā & ꝑcussit
pat[er] filiū hic gladius cecidit manū que regit hastā recipit & gladiū ꝑcutit & occidit
vt in hoc exemplo.

© Royal Armouries

He wes grasiuen alle custodes with wisshope. & dicit qd gaudeat gentilis dicit hic sed vt supra.

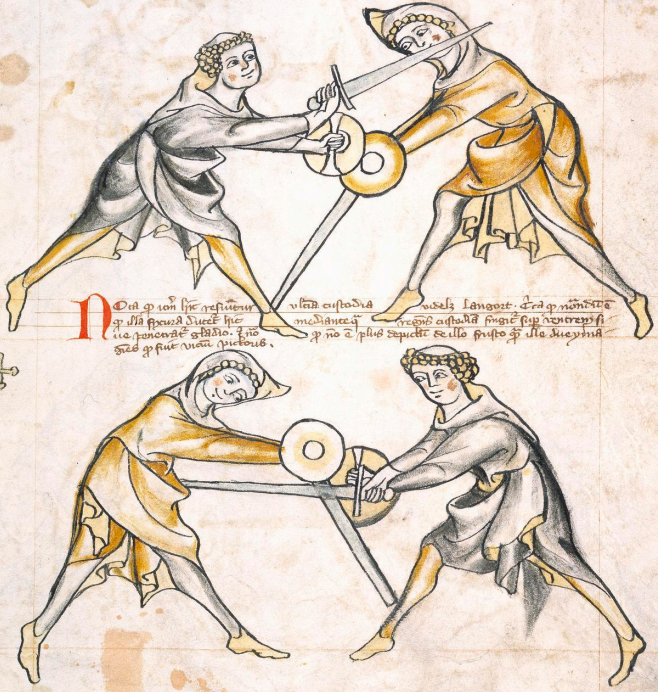

Hic intrigat gaudeat vt supra

© Royal Armouries

Ex illa ligatura dabis regale resistere ut supra scriptum est dicendo
ex ligaturis supradictis

Nota q̃ ion̄ sic resistens vltra custodia vadit langore. Et q̃ nimis
q̃ illa figura dicit hic medianet q̃ no ē plus securū sc illo qui ille duo
ne iuncte ḡdio. Ita ḡ sue mea pedibus.

Hic duat gladios sua custodia
oppositio est. haspstsilt ut

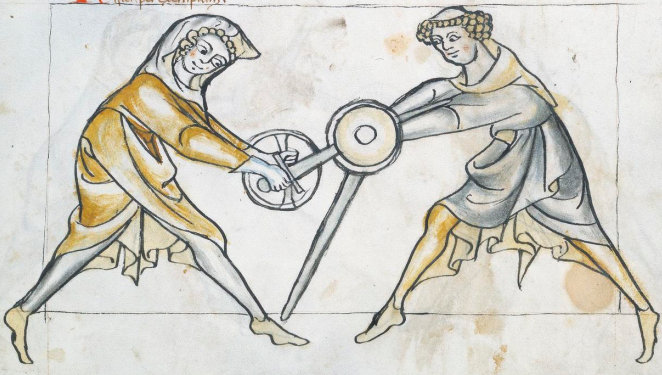
specialitas nudis longorum que ostendet pedestre aus
patet hic per exemplum.

Hic post se gladios sub
ham d. Du duat haspstsilt cade

gladium scolaris per pectus primus tactumve
se gladium quoque scutum.

© Royal Armouries

Hec item resumitur specificata custodia gladdas q̄ uocatur Langort ut superius visum
Dempta solaris obsidit eū ut supra q̄ est dextrorsum & alia exempla superius. ut p̄z̄.

Hec gladdas post gladdeo
ut supra primus visum est

© Royal Armouries

© Board of Trustees of the Armouries

© Royal Armouries

© Royal Armouries

Postq̃ ſcedos ſuꝰ obſeſſus fuit hic ſcolaris ſchuzet.
ſcedos vō duxit quēdam vehgedem vt hic p̄z.

Te resumiz̃ gird cuſtodi que z obſeſſa cum p̄cepiſſet cuſtodi ſcedeus
ſcedeus z eo obſidē aliquē ſcolarē mīt vt quid acciderit eo dctus quos pud hūſtr.

© Royal Armouries

© Royal Armouries

Hic obsidetur quinta custodia cuius
et no[n] recipit solum ist[e] duo fact[a]. primo
pt ducit plagam sinistrorsus fronti et gl[a]dium

obsessio est halbschule
pt ducit figuram .s.

† custodiam

Sup[er]ans scolans obsessus .g. hic
figuram vt pt p

no[n] recipit
exemplo

© Royal Armouries

Post figuram finitus ductum p̄ scolarem. hic sacdos defendendo
scutum et recepit plagam. h. q. g. malis regula in arte sacdotis.

Hic vim resumitur quod custos
cum ictum erit halbschite
vt p̄ hic p̄ exemplum.

Quod si quicunq; ductum hic halbschite
si istum quod custodiet vero
tunc semp̄ tm̄ endit et de pla ad ducendi
capte regendo cum stadiam studendo
scutum cetera cum plagis. Unde
custo quod quicunq
ducit istam obser
videt halbschite
m tuet cu figu
sume met.

© Royal Armouries

Hic sedens dicit stult qz stando
debuerit sudm defensionem et
qz sic & exemplum

Hic stando defendit ictu
fugiens ductum et qz sic stando

© Royal Armouries

© Royal Armouries

Hic scolāt ostēdit quam figuram. sagittos ad obmutie
dinē suos adē.

Hic nō. q sagittē defendē hac figurā scolāt.

© Royal Armouries

Hic q hic resist ipsa custodia cui[us] pr[e]s custodie obsesso & franciam largeor sacerdos. videtur & obsessor se regens custodia ducate alig[us] plagel q[ue] pictosi[us] dic a dru latine vid[e]t ducit. primo scdm dentu figuram non obmutatur.

Hic sacdos cu[m] obsedr scolarem q puto meli[us] ea q pt abali[q] docere q si hoc n[on] fec scolarus ipm vulter cu bacul q n[on] sa[n]c fr ocis[us] erit lud[us] prime custodie videl[i]c ligatus et ligati q pr[e]mitt[u]t exemplo primo.

© Board of Trustees of the Armouries

Hoc erūt ligacōes ꝑ supi ductū fuit sepi⁹ in d.
Ligatus hostis sibi fuit ⁊ victa rē.

Ellus ligacōibꝫ supi ductis sp̄olatꝰ fuit illā plagam ꝑ caput ꝰ stetit
ꝯ sepi⁹ stat

© Royal Armouries

Nbrand g plagam supdictā g scolares fratres defendit hic in hac modū qe scolaris gladū fuit in fide
re cū cū martu ducēdi plagam dicto gladū scotsu eadem w dñs g scolaris dicto gladū fuit ad
cū abrea g recep plagam ut p hic p cū.

Nic ucm rcsiū cpcia custodia cui cus- tode obsidio cū scacatū langues gladio
ac. Tno g in cpcia hic le br lāz et hic cū scule pnā regia custodia g obste
dere cū ne ipsum cpcia custodia ob mitiam g suā cū. videl cxpcte negocio custodiem
obsidio re cxpcte obsidiones fizaurā.

Sup̄ dñs Rex̄ de eo q̄ Regē custodiā ff̄ de eo q̄ cam̄ possedit & q̄ p̄or. cūt Scolais q̄ sup̄ fuerit obsessor dicit q̄ fuit & vadit p̄no sēbnom ut p̄z. Comitat. cū gentō suorum q̄ sedēs omn̄ suos de eis obmutit. nō q̄ p̄ssit̄ p̄or. cūt ad fect̄ campiū suo aduersario.

Post q̄ Regē & sup̄ de actib; scolais & de obmutione actuū sedētiū. hinc inde sedēs obmutit q̄ fuit & dñs scolais sua p̄duxit adessum testiū. ut p̄z hic.

© Royal Armouries

Dicendū q̄ hic ordinē custodie prima vocat̄ ꝑ brach. aū obstat̄ dic̄ q̄ quelibet custodia sedi dicendo
loquit̄ ymmo dare sēn̄ q̄ quelibet custodia dicat̄ dic̄ tñ ꝓ ista ordinē nulli mōs incipiat aliqñ exerc̄ aliq̄
Sary ducē halyfstide q̄ dic̄ regimē custodie vocat̄ ꝓmodum re ꝯ ꝑ aū ꝯtra dic̄ q̄ sūt̄ decima custo
dia requisit̄ ꝑ mōs ꝓmo dicto

Ne sēcdo q̄ dic̄ q̄ regulariter custodia ducit̄ sc̄dm̄ q̄ dic̄ ꝑco q̄ ꝑ ꝓz dic̄ ꝑcus re ꝯ
ꝯ stulte dic̄ q̄ obstat̄ ꝓ ꝯtra dic̄ regule sup̄ gladū ꝑ regulas custodia q̄ bie ꝯmunit̄ ut ꝑs
ꝑcō.

© Royal Armouries

© Royal Armouries